

Šolska imovina.

Posestno stanje šolskih občin je razen v nekaj primerih v murskosoboškem okraju urejeno, če ne štejemo med neurejene primere, ko se imovina zaradi odklonilnega stališča upravnih občin ne more prenesti na šolske občine. Šolsko premoženje raste iz leta v leto, vrste se primeri, ko šole na premoženju pridobivajo z nakupom, le redko pa se šolska imovina odsvoji, a še takrat le iz tehničnih razlogov in tako, da celotno gospodarstvo šole ni prizadeto. V preteklem letu smo tudi izdali več razpisov, ki urejajo do sedaj še nerešena gospodarska vprašanja naših ljudskih šol.

Šolski vrtovi.

V banovini je 783 šolskih vrtov, 92 ljudskih šol pa šolskega vrta nima. Te šole so ali v krajih, kjer ni mogoče dobiti primerne zemljišča za vrtove, ali pa v krajih, kjer so šolska poslopja zasebna last.

V splošnem so vrtovi dobro oskrbovani. Ugotoviti pa moramo tudi letos, da imajo šolski vrtovi vedno manj spretnih vrtnarjev, ker posebno mlajše učiteljsko nima pravega smisla za vrtnarstvo. To stanje bo trajalo vse dotlej, ko bodo učiteljski dobili v šoli vsi učitelju potrebno izobrazbo.

(Se nadaljuje.)

S seje upravnega in nadzornega odbora sekcije

Popravek

V 27. številki Učit. tovariša z dne 13. marca 1941 je bilo pod gornjim naslovom objavljeno kratko poročilo o poteku zadnje seje upravnega in nadzornega odbora sekcije. Ker sprejeti sklepi po vrstnem redu, deloma pa tudi po vsebini niso bili pravilno reproducirani, popravljamo napako s tem, da jih še enkrat objavljamo. Pravilno ti sklepi glasijo:

1. Kolikor bi bilo iz naslova članka »Naša delegacija« in njegove vsebine po situaciji, ki je vladala na skupščini do predlogov nekaterih društev in v zvezi s člankom »Po skupščini« možno najti neko zvezo in prvi članek tolaščiti tako, da so bila v njem mišljena nekatera društva oziroma njih delegati, toliko

ožje vodstvo korigira in dopolnjuje svojo prvotno izjavo v »Učiteljskem tovarišu«.

2. Popravki v zvezi s člankoma »Naša delegacija« in »Po skupščini« se ne objavijo.

3. Tudi v bodoče ne bomo objavili ničesar, kar bi zahtevalo objavo proračuna in njegovo tolmačenje.

4. Vsa sreska društva so imela možnost, da sprejmejo svoje stališče glede objave zgoraj navedenih člankov zato smatramo zadevo za likvidirano.

JUU, sekcija za drav. banovino v Ljubljani.

Predsednik: Metod Kumelj s. r.

Tajnik: Drago Supančič s. r.

Kritika za vsako ceno

V prejšnji številki Učiteljskega tovariša je priobčeno poročilo o zborovanju sreskega društva v Dolnji Lendavi. V poročilu je med drugim tudi sledeče:

»Ker nismo zadovoljni z vsebino Učiteljskega tovariša, smo izvolili tov. Žvana za tiskovnega referenta. Skušal bo zbuditi med tovariši zanimanje za dopisovanje v Učiteljski tovariš. Uredništvo Učiteljskega tovariša pa bomo prosili za smernice in delovni načrt, t. j. vsaj seznam problemov, ki se mislijo obravnavati v tem šolskem letu. Če list ne more biti naše borbeno glasilo, pa naj zavzame kulturnopedagoško smer. Nikakor nismo zadovoljni s podlistki, ki so brez vsake literarne vsebinske vrednosti. Uredništvo naj jih nadomesti s kulturnimi pregledi ali kritikami pedagoških, mladinskih, v našo stroko spadajočih del, ki izhajajo pri nas ali drugje.«

Objektivno presojanje teh ugotovitev (morda sklepov) mora vsakogar dovesti do prepričanja, da je to »kritika za vsako ceno.« Zbrani člani niso zadovoljni z vsebino, to se pravi, list ni pravilno usmerjen, ni pravilno urejan. Kdor koli postavi to trditev in mu je do tega, da prinaša list drugačno vsebino in zavzame s tem drugačno smer ali da se tehnično drugače urejuje, mora istočasno staviti tudi konkreten predlog, katera vsebina oziroma katera smer bi bila prikladnejša. Novo izvoljenemu referentu bi se morali dati določni napotki, naj pri svojem poskusu zainteresirati tovariše za dopisovanje, upošteva ta konkretna vprašanja in obravnava one pereče probleme. Namesto tega pa je prišlo v Dol. Lendavi zbrano učiteljsko do zaključka: Isto uredništvo, ki z urejevanjem lista po svojem doseganju delovnem načrtu in po obstoječih smernicah ni moglo zadovoljiti članov tega društva, naj sedaj daje smernice novo izvoljenemu tiskovnemu referentu, ki mu naj dostavi tudi »delovni načrt, t. j. vsaj seznam problemov, ki se mislijo obravnavati v tem šolskem letu.« Priznati je treba, da je v tem sklepu zelo malo logike. V Učiteljskem tovarišu so bili že večkrat pozivi za organizacijo dopisništva pri društvih in tudi sekcija je v svojih okrožnicah pozivala članstvo k aktivnejšemu sodelovanju pri lastnem glasilu. Toda takrat predlagatelj gornjega sklepa niso čutili potrebe po izvolitvi tiskovnega referenta.

Nepremišljenost se zrcali tudi v nadaljnji zahtevi, naj bi list zavzel kulturnopedagoško smer. Sekcija JUU v Ljubljani ima svoje stanovsko politično glasilo Učiteljski tovariš in pedagoško glasilo Popotnik. Čemu bi nam bila dva pedagoška lista, ko bi na ta način morali ostati brez stanovskopolitičnega glasila? — Seveda predlagatelj in tudi oni, ki so o predlogu sklepali, niso mislili, kaj se iz analize tega predloga pokaže.

Glede borbenosti lista pa so pojmi silno deljeni. Ni borbenost samo v bombastičnih naslovih in v poudarjanju zahtev z vsemogočimi superlativi in v tedencioznem pisanju, marveč je borbenost lista tudi v konsekvantnem zastopanju interesov stanu, ki mu glasilo služi. Motijo se oni, ki mislijo, da bi bilo v čast učiteljskemu stanu, če bi bilo njegovo glasilo urejvano v stilu revolverskega lista. In slabo uslugo bi naredili našemu stanu tisti, ki bi z zahtevo po takem urejevanju lista hoteli postaviti Učiteljski tovariš na tako nizko raven.

Kaj je mišljeno z »literarno vsebinsko vrednostjo« listkov, mi ni povsem jasno. To je povsem svojstveno vrednotenje teh prispevkov. Zato naj navedem sledečo ugotovi-

tev: V poročilo o seji upravnega in nadzornega odbora, priobčenem v 27. številki Učiteljskega tovariša, čitamo: »Ravno podlistki so ono mesto, kjer najlažje iznašamo najbolj težke zadeve.« Komur je dano stvarno oceniti to ugotovitev, ne bo več ocenjeval stanovskopolitičnega glasila z vidika leposlovne revije.

Čeprav je prinašal Učiteljski tovariš vedno daljša poročila o vseh novih pedagoških knjigah, ki so izšla pri nas, tako o izdajah »Pedagoškega tiska« kakor tudi o edicijah »Slovenske šolske matice«, saj je tudi v isti številki, v kateri je izšlo poročilo lendavskega društva, priobčen sličen listek, so smatrali predlagatelji za potrebno, iznesti ta predlog v obliki, kot da bi taka poročila v Učiteljskem tovarišu nikoli ne izšla. Smatrami moram, da predlagatelj sploh ne čitajo Učiteljskega tovariša. Zahteva o poročanju o tujih pedagoških delih, pa je združena s stroški. Pri današnji druginji in ob dejstvu, da so nekatera društva predlagala celo znižanje članarine, je nemogoče misliti na povečanje izdatkov, ki bi nastali z nakupovanjem vseh novih knjig in s honoriranjem ocen. Isto velja za kulturne preglede. S takimi sredstvi pa ne razpolagata ne list ne sekcija. Rade volje pa uredništvo ustreže tej zahtevi, če mu predlagatelj zagotovijo potrebna sredstva.

Poudariti moram, da je »kritika za vsako ceno« silno škodljiva. Komur je interes organizacije pri srcu, ta se bo v primeru potrebe posluževal konkretne kritike, kajti le s tako zboljšamo to, kar je zboljšanja potrebno. In prav iz tega razloga je kljub vsemu navedenemu uredništvo poslalo društvu »delovni načrt« oziroma seznam problemov, ki se mislijo obravnavati v tem šolskem letu.« Prepričan sem, da bodo predlagatelj sedaj z delom pokazali, kako je po njih mišljenju treba pisati članke, ki bodo zadovoljili vse članstvo.

Še nekaj! Kako nepremišljeni in zato neizvedljivi so nekateri predlogi društev, nam kaže sklep društva Maribor levi bre« (poročilo priobčeno v Učiteljskem tovarišu št. 24.): »Društvo zahteva, naj v bodoče taki v načelne zadeve prehajajoči članki, imajo predhodno odobritev društev, ki v glavnem sestavljajo sekcijo in sploh našo celotno stanovsko organizacijo.« V tem predlogu se zopet zrcali pomanjkanje predlagateljevega kriterija. Ker je hotel na vsak način izreči kritiko, ki je morala po njegovem mišljenju dobiti »oseben poudarek v soglasnem sklepu društva, ni pomislil, da je »Učiteljski tovariš« tednik, ki ima v vsaki številki najmanj uvodnik, ki je »v načelne zadeve prehajajoči članek«. Društva zborujejo komaj 5 do 8 krat letno. V Učiteljskem tovarišu pa izide v vsaki številki, torej letno kakih 40 uvodnikov in še precejšnje število drugih načelnih člankov. Kako bi se moralo torej postopati, da bi se ustreglo takemu sklepu. Kdor to zmore, bo res idealen urednik Učiteljskega tovariša.

Vekoslav Mlekuž.

Plašči,

kostumi,

obleke,

za dame

pri LUKIČU
Ljubljana, Stritarjeva ulica

Soglasni sklepi sreskega učiteljskega društva v Dol. Lendavi in „Naš rod“

Na februarjem zborovanju je učiteljsko društvo v Dol. Lendavi soglasno izreklo svojo sodbo o letošnjem »Našem rodu«. (Glej Učit. tov. št. 27.) Ta sodba je sicer pavšalna in ne konkretizira postavljenih trditev tako, da bi si mogel urednik napraviti jasno in za bodoče urejevanje potrebno sliko o pravem okusu mladine (ali učiteljsva?) doljendavskega okraja, vendar pa vsebuje ta sodba nekaj trditev, ki zahtevajo javne razprave in njegova odgovora.

Troje je ugotovitev imenovanega društva glede N. r., ki si jih moramo približe ogledati:

1. Letos je »Naš rod« pretežek.

»Naš rod« se mora urejevati tako, da koristi naši deci vseh ljudskošolskih letnikov. Na žalost se ne moremo misliti na to, da bi se izdajala vsaj dva mladinska lista; eden za nižjo, drugi za višjo starostno skupino otrok. Sodba o tem, ali je N. r. res pretežek, se tedaj mora in sme gibanje le okrog vprašanja: ali je ali ni N. r. urejevan tako, da ima tudi nižja skupina čitateljev razmeroma dovolj primerne množine čtiva.

Seveda, če postavljamo zahtevo iz stališča, da bodi ves N. r. pisan tako, da ne bo treba ne učiteljsvu ne staršem nikoli ničesar otrokom pojasnjevati, nikoli otroke na posebno važna mesta opozarjati, potem je res pretežek, pa ne le za nižje, temveč za vse mlade čitalce. Tako stališče pa je napačno in je pri nas zaradi takega stališča že marsikateri list moral umreti. Mislim, da se je N. r. prav zaradi tega tako razširil med našim narodom, ker se je uredništvo v vseh letih trudilo hoditi temu stališču povsem nasprotno pot. (Resnici na ljubo bodi povedano, da okraj Dol. Lendava ne spada v ta kulturni okvir. Kajti od 37 šol je tam 17 šol s ca. 50 učitelji, ki niso naročeni letos niti na en izvod N. r., ga torej sploh ne poznajo. Ostale šole prejemale skupaj 97 izvodov, od katerih 23 brezplačno. Upam, da so se udeležili soglasnega glasovanja le tisti člani, ki res poznajo »Naš rod«, ne pa tudi člani iz 17 šol, ki ga letos še niso videli.)

Manj splošna in torej bolj določna je naslednja ugotovitev:

2. Pisatelji zavzemajo preveč lista.

Res je: povprečno tri strani so v vsaki številki polne življenjepisa mladinskega pisatelja, ki mu je številka posvečena. Ali v teh življenjepisih je toliko zaokroženih in kot celote zase sestavljenih opisov dogodkov, ki zanimajo tudi otroka iz nižje skupine, da se ostala, za del mladine morda res nezanimiva snov skrči na eno ali poldruge stran. Zlasti

mgoli take snovi pri tistih pisateljih, ki so vedeli, komu so namenjeni izterjavi. Ali tudi ostali, recimo manj zanimivi del, se da s pridom uporabiti, kakor nam je pokazala učna slika, objavljena v predzadnji številki »Popotnika«. Ko se je uredništvo odločilo objaviti življenjepise naših najboljših živčnih mladinskih pisateljev starejše generacije, je pač računalo s spretnostjo učiteljsva, ki uporablja N. r. pri pouku.

3. Pravljičje iz fevdalnih časov niso primerne, ker oživljajo dobo, ki jo še danes občutimo — se moramo proti njej boriti.

Ta zahteva pa me je zares osupnila, zlasti zaradi tega, ker je bila na zborovanju sprejeta soglasno, kar pomeni, da so vsi navzoči družveni člani solidarno enako napačno mislili. Katere pravljice iz fevdalne dobe pa je prinašal N. r.? Najbrž so mišljene po narodnih pesmih obdelane pravljice Kristine Brenkove!

Povsem prav: te pravljice ne glede na obdelano snov oživljajo dobo, ki je doba trpljenja našega naroda, doba suženjstva, hlapčevstva in ponižanja. Ni prijeten spomin na to dobo. In je potrebno, da se proti njej še danes borimo zato, da se več ne povrne. Ali, tovarišice in tovariši iz Dolnje Lendave: kako si predstavljate borbo proti dobi, ki je ne poznamo ali ki nečemo na njo obujati niti spomina več? Prav nič bi se ne začudil, če bi isto društvo iz enakih razlogov solidarno nastopilo n. pr. proti uprizorjanju in čitanju »Hlapca Jerneja«, ki tudi prikazuje dejstva, proti katerim se moramo boriti. Je pač tako: dobri verniki se ne vzgajajo le z obljubo nebes, ampak tudi z opisom pekla, ki grozi mladežem! In čim konkretnjejšo obliko imajo opisi pekla, tem večja bo vera vernikov. Najkonkretnjejšo obliko pekla pa nam daje zgodovina. Pravljice pa so izraz dobe, v kateri so nastale. To dobo izluščimo iz teh pravljic, pa bo vse prav!

Ali ste že kdaj pomislili, zakaj še in še obujajo Srbi spomin na Kosovo polje?

Obujanje spominov na grozote dob, ki so za nami, je po mojem mnenju potrebno prav v sedanjih časih in posebno iz razloga — ker se moramo proti njim boriti!

K sklepu še to: lepo in razveseljivo je, če vlada v kakem društvu tako razmerje med člani, da se sprejmejo vsi sklepi solidarno, kot da bi društvo mislilo s enim samimi možgani. Ali ako se v društvu sprejme na isti način tudi kak sklep, ki šepa, ko si ga približe ogledamo, potem to dejstvo — ni razveseljivo!

Josip Ribičič.

Letna skupščina zadruga Učiteljska samopomoč v Ljubljani

(Poročilo za 6. april 1941 v Celju.)

I. Statistični podatki.

Leto 1940. je izkazalo v članstvu nekaj manj izprememb kakor leto 1939. V člansko knjigo je vpisala zadruga uprava 28 novih zadrugnikov, črtala pa 29 zadrugnikov in sicer 24 umrlih in 4 izstopivše. Konec leta 1940. je imela zadruga 2613 zadrugnikov, to je prav toliko kot konec leta 1939.

V zadnjih 5 letih je umrlo: v l. 1936 — 32, v l. 1937 — 41, v l. 1938 — 35, v l. 1939 — 43 in v l. 1940 — 24 zadrugnikov. Na leto je bilo povprečno 35 smrtnih primerov. Umrlijivost v odstotkih je za leto 1940 — 0,92 %, za zadnjih 5 let — 1,35 %. Najvišja umrlijivost je bila v letu 1907 — 3,12 %, najnižja (0 %) v letih 1898, in 1902., ko ni bilo nobenega smrtnega primera.

Od leta 1898. pa do 31. dec. 1940 je umrlo 542 članov. Za te so prejeli dediči na posmrtninah znesek din 5.451.216,50. Ravno v tej dobi je iz Učit. samopomoči izstopilo 162, bilo od odbora izključenih 242, skupaj 404 člani; od teh je 65 članov vnovič vstopilo v zadrugo.

II. Zadrugno poslovanje.

Zadruga uprava je vršila vse posle v zadrugi kakor v prejšnjih letih, to je v skladu z odobrenimi pravili, s pravomočnimi sklepi upravnega odbora in letnih skupščin.

Upravni odbor je imel 12 sej, 2 skupno z nadzornim odborom, nadzorni odbor 3 seje, odsek za pravila 1 sejo, vršili sta se tudi 1 redna in 1 izredna skupščina. Nadzorni odbor je pregledal zadrugno poslovanje 19. februarja in 29. oktobra 1940. Temeljito revizijo zadrugnega poslovanja v letih 1939. in 1940. je izvršil 4. in 5. julija 1940 g. Ivan Nemeč, revizor Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani. O ti reviziji je prejela zadruga revizijsko poročilo z dne 13. julija 1940, ki bo prečitano na skupščini.

Poštna uprava je s 15. majem 1940 zvišala razne pristojbine za poštino, n. pr. za tiskovine od 25 na 50 par (100%), za poslovne papirje od din 1.— na din 1,50 (50%) in dr. Povišek pri poslovnih papirjih in drugod bo poravnala zadruga uprava iz dohodkov redne poštine, za mesečne pošiljate (tiskovine) boste razliko din 3.— plačali zadrugniki na ta način, da se vam bo trikrat v letu zaračunala poština po din 2.—. To smo konec maja 1940 sporočili vsem zadrugnikom.

V letu 1940. je upravni odbor US zvišal zadrugne udeležbe za din 1000.— v Učiteljskem domu v Ljubljani in za din 10.000.— v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Obe ustanovi sta izključna last učiteljsva v dravski banovini. Upravni odbor US je storil le svojo sta-

novsko dolžnost, ko se je odločil za nove udeležbe.

Učit. samopomoč je poslovala do 1. januarja 1932 kot društvo in imela za člansko dokazilo sprejemni list. Od tega dne dalje je US zadruga, članska izkaznica je zadrugna knjižica. Zadruga uprava je v februarju 1932 razposlala zadrugne knjižice (z napisom Pravila US) vsem zadrugnikom, vplačala zanje zadrugni delež po din 10.— in jih vpisala v knjigo zadrugnikov. Od 1. novembra 1940 izdaja zadruga uprava novim zadrugnikom nove zadrugne knjižice. O vsem tem smo pisali v »Učit. tovarišu«, poročali na letnih skupščinah in obvestili zadrugnike s tiskanimi listki.

Za izplačilo članske posmrtnine mora dedič poslati zadrugni upravi: 1. mrtvaški list ali izpisek mrtvaške knjige; 2. zadrugno knjižico in 3. dokazilo, da je predlagatelj res in edini dedič za posmrtnino. Kdor nima zadrugne knjižice, naj prisi za prepis o pravem času. Pošljite zadrugni upravi pisмено izjavo, da je zadr. knjižica izgubljena in da jo proglašate za neveljavno, če se ta nahaja v kaki nepoklicani roki. Za prepis pošljite din 10.— v znamkah.

V letu 1940 je okrožno kot trgovsko sodišče v Ljubljani vpisalo v zadrugni register zadrugno Josipino Mihelič in zadrugnika Josipa Ambrožiča v upravni odbor, zadrugnika Jakoba Novaka pa kot upravičenca za so-podpisovanje uradnih pisem, listin in vrednotic (čekov).

Dravska finančna direkcija v Ljubljani je oprostil zadrugo plačevanja družbenega davka in samoupravnih doklad za leto 1940. (Odl. z dne 28. marca 1940, št. 1454/1-III.)

III. Pravilnik za človekoljubne ustanove.

V novembru 1938 so pokrenili zastopniki raznih stanovskih človekoljubnih ustanov obsežno akcijo za sprejemljiv pravilnik. Na dnevnem redu so bili sestanki in javni shodi, spomenice, ekspozeji, obiski pri predstavniških uradov in strank, osnivanje akcijskih odborov v večjih mestih, deputacije v Beograd in še marsikaj drugega. Vedno in povsod smo naglašati svoje zahteve: stanovske človekoljubne ustanove niso zavarovalnice, ne vrše trgovine, izpustijo naj se iz nameravanega pravilnika ali pa naj se izda za nje poseben pravilnik, po bistvu in svojem delu spadajo v področje ministrstva za socialno skrbstvo in narodno zdravje, ne pa v področje ministrstva za trgovino in industrijo.

V letu 1940. sta bili dve večji deputaciji v Beogradu. Akcijski odbor v Ljubljani je izdelal in poslal ministrstvu za trgovino in in-